

Centrum pro otázky
životního prostředí
Univerzita Karlova v Praze

Kritérium relevance v hodnocení udržitelného rozvoje

Doc. PaedDr. Tomáš Hák, PhD.

Doc. RNDr. Svatava Janoušková, PhD.

ČZU Praha, 30. května 2017

Hodnocení

Evaluation

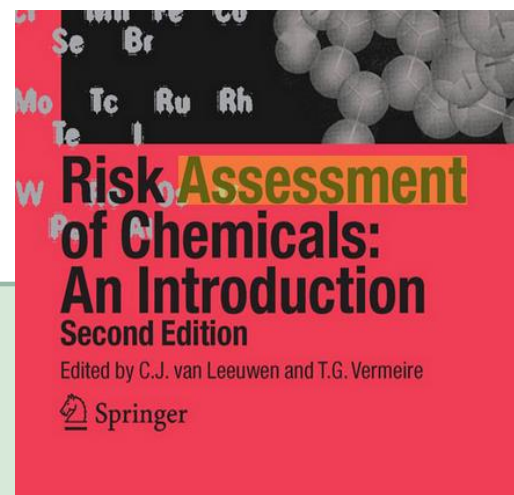
Evaluace je proces systematického shromažďování a analýzy informací podle určitých kritérií za účelem dalšího rozhodování (Bennet a kol., 1994)

Slouží jako podklad pro určení kvality vzdělávacích programů, institucí či/a lektorů (Průcha 1996)

Assessment

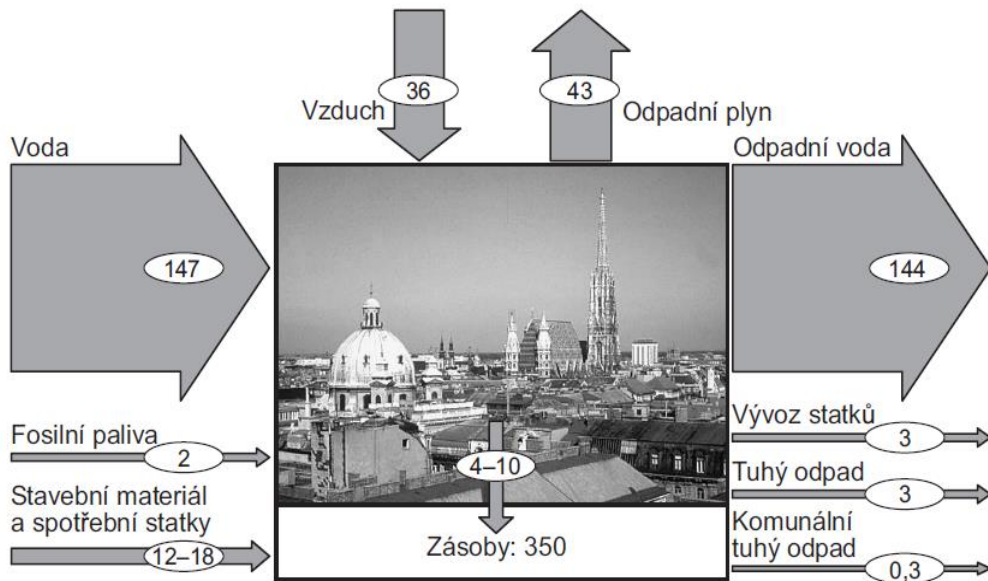
Dtto, ale:

- poměření, ocenění
- důraz na kvantitativní metody
- EIA – proces hodnocení vlivu stavby nebo projektu na obyvatelstvo a životní prostředí
- Hodnocení rizik (*Risk Assessment*)
- RIVM – *Assessment Center*

Hodnocení – indikátory

Evaluation

Assessment

Indikátory udržitelného rozvoje

Jednoduché – složené

Kvalitativní – kvantitativní

Fyzické – monetární

DPSIR (kauzalita)

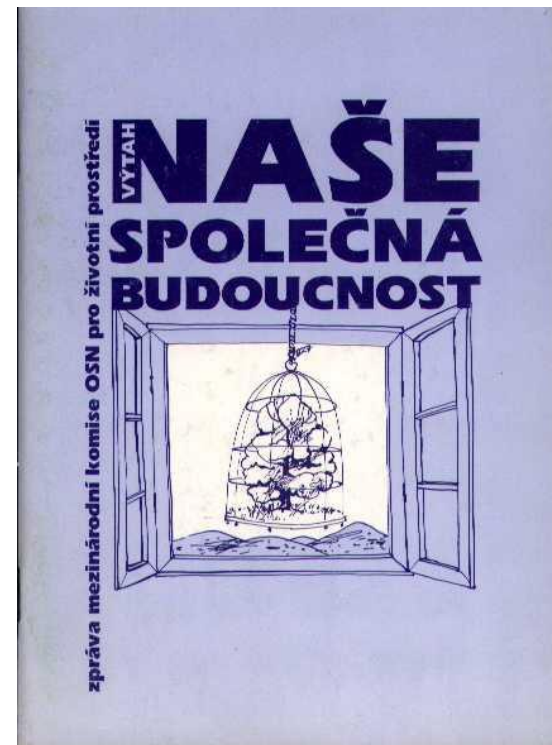
Tematické – mezioborové

Systemové – dílčí

Ad.

Udržitelný rozvoj – pojetí a definice

- Rozvoj lze považovat za udržitelný tehdy, naplní-li potřeby současné generace, aniž by ohrozil možnosti naplnit potřeby generací příštích (WCSD, 1987)
- Udržitelný rozvoj má tři základní pilíře či rozměry: ekonomický, sociální a ekologický
- Má-li být hospodářský a sociální rozvoj trvale udržitelný, je nutno, aby nebyla překročena únosná kapacita prostředí v globálním měřítku.

UNCED, Rio 1992

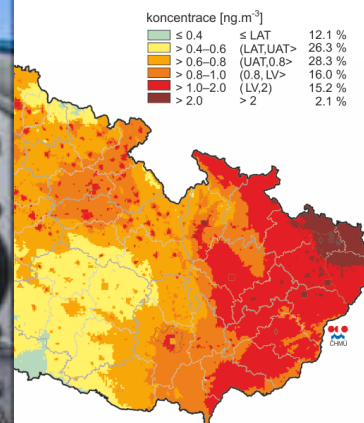
Informace a udržitelný rozvoj

Význam informací/indikátorů byl uznán v Agendě 21:

„Všeobecně používané indikátory, jako je HDP nebo údaje o jednotlivých přírodních zdrojích či míře znečištění, neindikují dostatečně jasně, do jaké míry je nastoupena cesta směrem k UR. Nepoužívá se metod, které by hodnotily interakce mezi rozvojem v jednotlivých sektorech, jako je ŽP, růst populace, sociální a ekonomické otázky. Tyto metody zatím nejsou k dispozici. Je třeba vytvořit indikátory UR tak, aby se postupně vytvořila pevná základna pro rozhodovací procesy na všech úrovních“.

Indikátory (ukazatele)

- V nejobecnějším smyslu můžeme indikátor chápat jako pozorovatelný fakt (objekt, vlastnost, proces), který je projevem (manifestací) existence jiného faktu, jež přímo pozorovatelný není (Bunge, 1975)
- Specifický typ informací významných pro společenský rozhodovací proces
- Musí splňovat řadu kritérií: nepřesnost (metodika), relevanci (využití) a nestrannost

ce benzo[a]pyrenu v ovzduší v roce 2013

Charakteristiky indikátorů

- rešerše – 20 institucí, cca 250 kritérií (charakteristik) správného indikátoru (správnost, přesnost, spolehlivost, včasnost, proveditelnost, dostupnost dat, ad.)
- zásadní vlastnost – **relevance**
- čím častěji se používá, tím je méně jasné, co znamená (intuitivně pochopitelný koncept)
- např. Sustainable Development Goals (OSN) – klíčový termín je relevance (cíle – podcíle – indikátory – uživatelé – státy – atd.)
- Nutno operacionalizovat !

Ecological Indicators 17 (2012) 46–57

Contents lists available at ScienceDirect

ELSEVIER

Ecological Indicators

journal homepage: www.elsevier.com/locate/ecolind

Sustainable Development Goals: A need for relevant indicators

Tomáš Háek, Svatava Janoušková*, Bedřich Moldan

Charles University Environment Center, José Martího 2/407, 162 00 Prague, Czech Republic

A method to assess the relevance of sustainability indicators in the indicator set of the Czech Republic's Sustainable Development Goals

Tomáš Háek, Jan Kovanda*, Jan Weinzettel

ARTICLE INFO

Article history:
Received 23 October 2014

ABSTRACT

At the UN in New York the Open Working Group created by the UN General Assembly identified 17 global Sustainable Development Goals (SDGs) which comprises 17 goals

Relevance

Obecně: významnost či důležitost (obvykle ve vztahu k nějakému cíli nebo záměru).

- informace, okolnost nebo prostředek je vzhledem k danému cíli relevantní, pokud významně zvyšuje nebo snižuje pravděpodobnost jeho dosažení.
- silně závisí na kontextu (co může být v jednom kontextu relevantní, může být v jiném kontextu zcela nevýznamné).
- může záviset i na názorech a hypotézách - pak je výrazně subjektivní

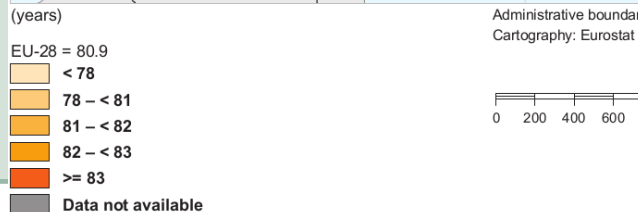
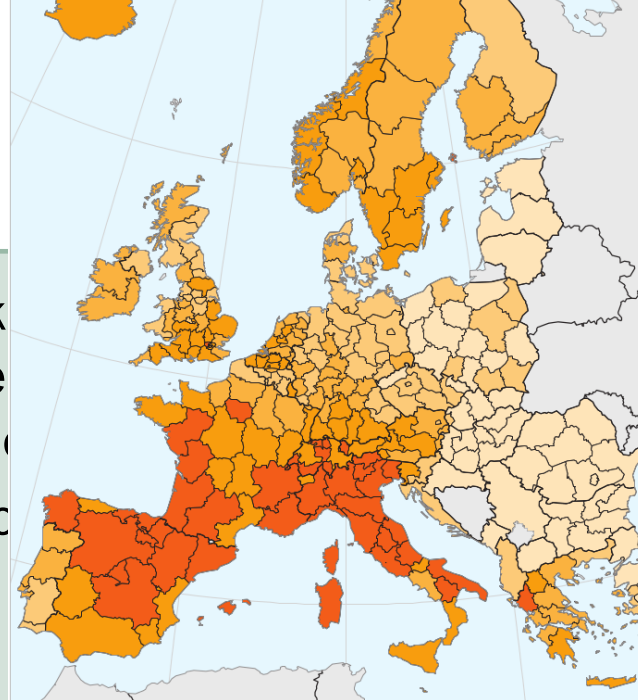
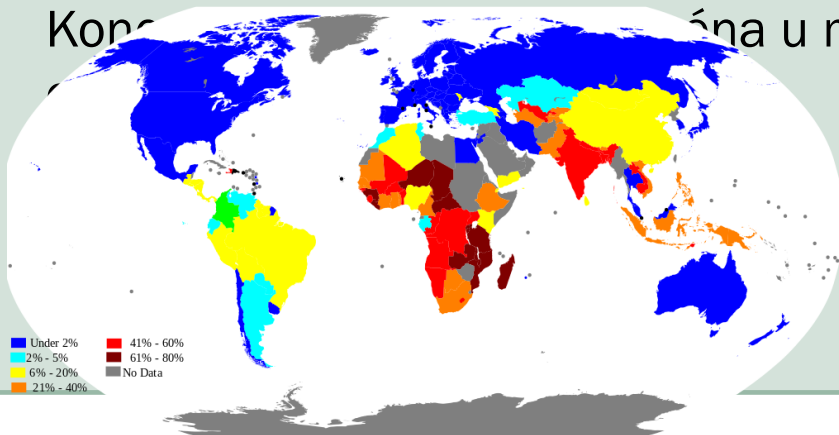
Příklad operacionalizace relevance

Informační věda - relevance je klíčový pojem při vyhledávání informací

- relevancí se rozumí významnost či přiměřenost nalezených (vybraných) dokumentů vzhledem k zadanému dotazu či řešerši.
- může se měřit tak, že se jednotlivým vyhledaným dokumentům přiřadí dílčí relevance a ty se pak statistickými metodami mohou vyhodnotit, porovnávat atd.
- počítačové vyhledávací systémy často měří relevanci jako míru shody mezi zadaným klíčem a nalezenou referencí.

Indikátory (ukazatele)

- V nejobecnějším smyslu můžeme indikátorem nazvat fakt (objekt, vlastnost, proces), který je důkazem jiného faktu, jež přímo pozorovatelný není
- Koncepty indikátorů se liší u mnoha různých oblastí

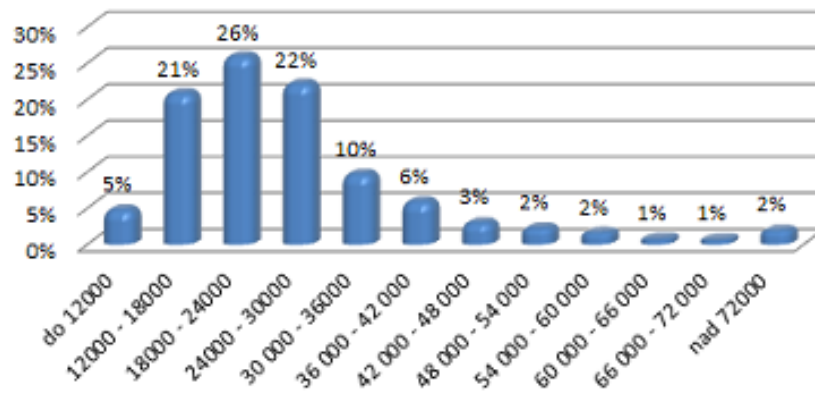

Indikátor
výkonnosti

Chudoba

- Hmotná nouze
- Přístup ke vzdělání a zdravotnictví
- Hlad, podvýživa, nemoci, nízká ODŽ

Rozdělení platů do platových pásem

Analýza relevance

Bunge (1975, 2009) – indikátor je symptom daných podmínek (nezaměstnanost je symptom nefunkční ekonomiky)

Rametsteiner et al. (2011) – nutno najít správný přístup jak daný jev reprezentovat indikátorem

- Nutno zajistit dostatečný silnou vazbu

fakt (jev, proces, objekt) – indikátor

1. Teorie (rezilience ekosystému závisí na počtu druhů)
2. Další indikátory (změna klimatu – emise, imise, teplota, sněhová pokrývka)
3. Testování hypotézy (udržitelná energetika – OZE)

Kontextuální aspekty relevance

Časové měřítko (čas může být i subjektivním aspektem relevance):

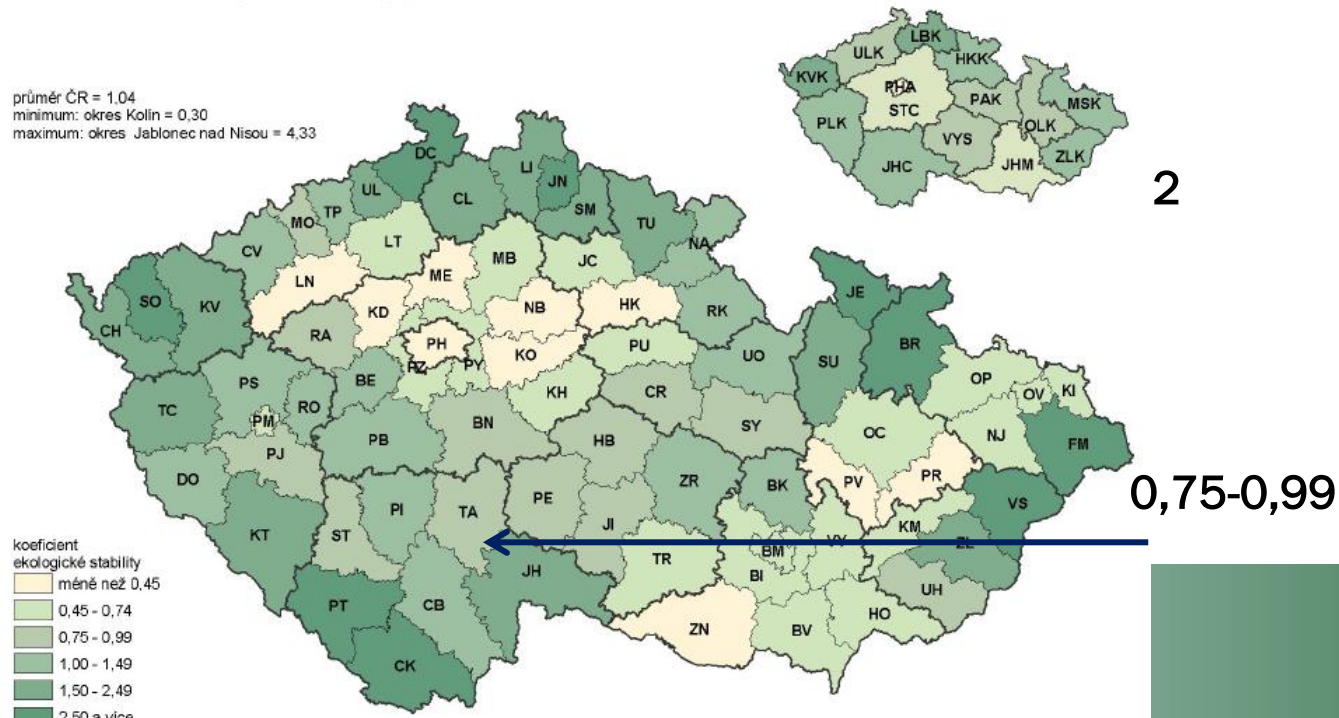
- včasnost informace
- potřeba informace v daném čase

Geografické měřítko (*the scale matters*)

KES

průměr ČR = 1,04
minimum: okres Kolin = 0,30
maximum: okres Jablonec nad Nisou = 4,33

Doporučení na závěr

- relevance je zásadní kritérium/charakteristika indikátorů
- bez analýzy relevance často používáme ty statistiky a indikátory, které jsou k dispozici než ty, které adekvátně reprezentují sledovaný jev
- i v zahraničí silně podceněný aspekt k indikátorů
- blýská se na lepší časy: adekvační pro přiřazení statistických ukazatelů teoretickým, ekonomickým, pojmům

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

ANALÝZY

KOMENTÁŘE

UDÁLOSTI

ROZHOVĚRY

Adekvační problém v ekonomické či sociální statistice

VYDÁNÍ: [03/2017](#)

Adekvační problém je pojmem, který málokdo z nás slyšel, a přesto jsme okolo něj už kroužili v mnoha našich článcích. Oč se tedy jedná?

Začněme obecně. Ekonomická a sociální statistika se pomocí svých ukazatelů snaží co nejlépe zachytit (popsat) jevy, ke kterým ve společnosti dochází a které se různé vědní obory rozhodly zkoumat. K tomuto účelu si věda jasně definuje teoretické pojmy, pod kterými si i v obecné rovině každý z nás obvykle něco představí. Řekněme například, že zkoumáme všeobecný nárůst cenové hladiny v ekonomice, čili inflaci. Pokud chceme inflaci zkoumat, je třeba ji měřit (kvantifikovat). A v ten moment se vynoří adekvační problém, neboli problém přiřazení statistických ukazatelů teoretickým, například ekonomickým, pojmům. Je totiž otázkou, jaký zvolit ukazatel, aby co nejlépe postihl jev, který zkoumáme. V případě vývoje cen je nejčastěji zmiňován index spotřebitelských cen. Ten však sleduje ceny jen z pohledu spotřebitele.